

Tuna

AHMET APAYDIN

*“Türk’ün gönlünde
nehir varsa
Tuna’dır,
dağ varsa
Balkan’dır.”*

— Yahya Kemal

A

VRUPA’NIN, Volga’dan sonra en uzun nehridir Tuna. Ta Almanya sınırları içindeki Karaormanlardan (Schwarzwald) doğar ve uzunca bir yol katettikten sonra Karadeniz’e dökülür. Tuna’nın Almanya’da başlayan 2840 km’lik yolculuğu Avusturya, Slovakya, Macaristan, Sırbistan, Hırvatistan, Bulgaristan, Romanya, Moldova ve Ukrayna üzerinden Karadeniz’de son bulur. Tuna, geçtiği bu ülkelerin birçoğunun aynı zamanda doğal sınırır ve Avrupa içinde batıdan doğuya doğru akan tek nehirdir.

Sırlardan, Slovaklara Macarlardan Bulgarlara pek çok milletin suyundan

içtiği, mahsûlünü yahut hayvanını suladığı Tuna, 300’den fazla kola sâhiptir. Yukarı kesimlerde buzul sularıyla, aşağı kesimlerde ise kar sularıyla beslenir ve Tuna’nın suyu her dâim boldur. Kışın sert geçtiği zamanlarda Tuna’nın bazı bölgeleri donar. Hatta 1954 kışının bitiminde eriyerek kopan buzul parçaları, Karadeniz üzerinden İstanbul Boğazı’na kadar ulaşmıştır.

OSMANLI AKINCILARI TUNA KIYILARINDA

Suyun önemi herkesçe mâlûm. Hâl böyle olunca Tuna’ya yakın veya hâkim olmak için devletler her dâim savaş hâlinde oldular. Tuna’nın doğu hav-

zasında hâkimiyet kurabilen ilk İslâm devleti ise Osmanlılardı. Başından beri yönünü Batı'ya, Balkanlara dönen Osmanlıların hedefindeki ilk yerler önemli kara ve su yolları oldu, özellikle Tuna mühim bir hedefti. İlk Osmanlı akınları, Yıldırım Bayezid devrinde başladı; XV. yüzyıldan sonra Osmanlılar, atlarını uzunca bir süre artık bir Türk nehri olan Tuna'nın bereketli kıyılarında suladılar.

Bu geniş çaplı hâkimiyet sonrası Tuna, özellikle askerî açıdan büyük önem kazanmıştı. Macarlar, Erdelliler, Eflaklılar, Boğdanlılar ve Polonyalılar üzerine yapılan seferlerde askerinin, top ve tüfek gibi ağır silâhların ve erzâkın

savaş mahalline intikâli noktasında nehir yolu büyük kolaylık sağlıyordu. Tuna'nın kara yoluna göre daha güvenli ve hızlı oluşu, Osmanlılara üstünlük kazandırıyordu. Ayrıca Osmanlılar, Tuna'nın güvenliği için sayıları 50-60 civârında olan hafif savaş gemisini her dâim Tuna'da bulunduruyordu. Vidin ve Rusçuk, bu Tuna donanmasının başlıca üstleriydi.

Seferlerin hâricinde rutin seyahatler için de Tuna oldukça rağbet gören bir tercihti. Vapurla İstanbul'dan Köstence'ye, sonra oradan nehir gemileriyle Tuna üzerinden istenilen yere gidilirdi. Fransa imparatoru III. Napolyon, Uluslararası Paris Sergisi

(Fuarı) münâsebetiyle Sultan Abdülâziz'i Fransa'ya dâvet etmişti. Dâvete icâbet eden sultan, çıktığı Avrupa seyahatinin dönüş güzergâhında trenle Viyana'ya gelmiş, buradan Budapeşte'ye 31 Temmuz 1867 târihinde Tuna üzerinden vapurla geçmişti. Biraz daha eskilere gidersek Habsburg elçisi Busbecq, 1555 târihli ilk mektubunda Viyana-Budin-Belgrad-İstanbul yolcuğunu anlatırken Budin'de Tuna kıyısından gemiye binerek Belgrad'a hareket ettiklerini, böylece en az 10 gün sürecek yolu 5 günde rahat ve güvenli bir şekilde gittiklerini anlatır.

